

Tips til å forbedre publiseringssystemet

I forkant av Forskningspolitisk seminar 4. november 2025: *Et forskningspubliseringssystem i krise – hva gjør vi med det?* ba vi om innspill fra medlemmene: Hva mener de må til for at publiseringssystemet skal fungere bedre enn i dag? Her har vi samlet alle forslagene som kom inn, og presenterer dem fortløpende¹.

Forskerforbundet vil ta med seg forslagene i det videre arbeidet med publiseringssystemet.

Forslag 1

Ein veldig enkel måte å fikse veldig mykje på er å avslutte publiseringssavtalar med MDPI, Sage, Frontiers etc., men også Elsevier og Springer-Nature. Her har Sikt skuffa stort.

Deretter inngå avtaler og/eller etablere andre insentiv for publisering i "society journals" av høy kvalitet, med integritet, der fortjeneste ikkje er det primære målet.

Forslag 2

Akseptér at god forskning tar tid. 5 gode artikler på 10 år er bedre enn 10 dårlige på 5 år. Premiér deretter.

Forslag 3

FoU-tid knyttes mange steder til publisering av minst en artikkel i året. Det bidrar til publiseringsspress og masseproduksjon av artikler med middelmådig kvalitet. Dersom institusjonene ikke baserer «tildeling» av FoU-tid og andre meritteringsordninger på publiseringspoeng/publiseringshyppighet, men heller understøtter forskning av høy kvalitet, ville mye være gjort.

Forslag 4

1. Kultur: Mange land (universiteter og myndigheter) baserer opprykk av enkeltforskere og rangering av universiteter på antall publikasjoner, siteringer og oppfattet kvalitet på publiseringskanaler. For å motvirke problemer som *paper mills* (fabrikkerte forskningsartikler) må denne praksisen opphøre helt. Norge kan forsøke å gå foran som et eksempel, men det vil ikke fungere fullt ut med mindre de store landene i verden også slutter seg til en slik endring. Myndigheter må slutte å gi finansiering basert på antall publikasjoner, siteringer og vurdert kvalitet på tidsskrifter. Dette er en for enkel løsning for dem, og jeg mener det er en av grunnene til at mange regjeringer gjør det.

¹ Bidrag på engelsk er oversatt med ChatGPT.

2. Falske tidsskrifter / rovtidsskrifter: Hvis punktet ovenfor ble gjennomført slik foreslått, ville også dette problemet i stor grad løse seg selv. En av grunnene til at enkelte forskere blir fanget av rovtidsskrifter, er at de er under enormt press for å publisere et visst antall artikler hvert år. Jeg vil også foreslå en fullstendig avvikling – eller i det minste regler som påbyr opphør av bruk – av tidsskrifter som krever gebyrer (enten for å lese artikler eller for å publisere dem). Konferanser er mer kompliserte, siden en del av motivasjonen for å publisere der også er nettverksmulighetene de gir. Men dette tiltaket ville redusere makten til slike utgivere. Hvis vi nekter å bruke dem, vil de forsvinne.

3. Register over vitenskapelige publikasjoner: Dette bør avvikles. Det er ikke lenger nødvendig gitt regjeringens nye finansieringsmodell for universiteter. Registeret er en overflødig tjeneste. Dessuten har jeg gjennom årene sett noen merkelige og vilkårlige prosesser der utgivelser blir nedgradert til nivå 0. Jeg har derfor liten tillit til systemet eller prosessene deres. I tillegg tar prosessene altfor lang tid – dersom man foreslår et tidsskrift på nivå 1 eller 2, kan det ta seks måneder før en beslutning fattes. Som nevnt er det beste alternativet å skrote hele ordningen.

4. Åpen tilgang: Jeg er enig i at vi bør publisere i åpne tidsskrifter (open access). Men uten gebyrer.

5. Siteringstall: Disse bør også avskaffes. Noen har klart å manipulere slike tall. Hele systemet med siteringstellere er mangelfullt. Mange som driver med nisjeforskning vil aldri få høye siteringstall, mens de som forsker på mer populære eller «praktiske» temaer kan samle mange siteringer. Slike tall brukes ofte i opprykksvurderinger, og det bør stoppes. Selv om noen har klart å manipulere dem, er de som ikke gjør det prisgitt et tellesystem de ikke har kontroll over.

6. Juks: Dette er langt vanskeligere å håndtere. Jeg antar du sikter til forfalskning av data og resultater. Først og fremst må vi lære unge forskere hva forskningsetikk og integritet innebærer. Noen ganger skjer forfalskning av data eller resultater som en følge av presset beskrevet i punkt 1 ovenfor. Jeg tror juks ville bli redusert dersom punkt 1 ble gjennomført slik foreslått. Jeg er imidlertid ikke tilhenger av en publiseringsmodell der alle data må gjøres tilgjengelige, osv. Det ville gjort vurdering av én enkelt artikkel til en enda mer tidkrevende prosess enn i dag. For i praksis å kontrollere juks måtte noen da gjenskape hele arbeidet bare for å sjekke at data og resultater virker ekte.

Forslag 5

1. En stor del av problemene grunner seg i at en armé av stipendiater må publisere X artikler for å få disputere.

Få veiledere har veldig mange gode idéer som også lar seg gjennomføres av en stipendiat. Det genererer en flom av artikler med veldig lite nytt innhold. Det ville være bedre om stipendiater skrev monografier der de studerte noe mer grundig og som deretter kan bli oppsummert i én god artikkel mot slutten av utdanningen.

(Dette systemet praktiseres f.eks. i UK.)

2. For seniorforskere er det vanskeligere.

a) Det viktigste må være å ikke premiere antall publikasjoner ved nyansettelser, opprykk, fordeling av penger etc.

Jeg tror jo at om fast vitenskaplig ansatte ikke trengte å konstant jage penger for å kunne drive forskning, men at man isteden hadde tillit til at de gjør jobben de er ansatt å gjøre ville antall publikasjoner gå kraftig ned, og kvaliteten på det som publiseres kraftig opp.

Dvs, mindre konkurransutsatte midler. Det ville også frigjøre enormt mye tid til forskere når de ikke lenger trenger å fabulere i lange søknader. Det er fullstendig vansinne å tro at en forsker kan skissere alle de nødvendige stegene for å nå et helt fantastisk mål om 5 år (hvis oppfyllelse aldri sjekkes i ettertid). Det er ikke slik riktig vitenskap fungerer. Det er óg et like stort vansinne å tro at en panel med håndfull forskere som ikke en gang er i samme felt kan vurdere eksellensen i slike søknader. (Dette har NFR demonstrert gang på gang.)

Dette vil også dempe den grasserende nepotismen.

Ved å se på hva en forsker har gjort tidligere er det rimelig enkelt å gjette hvem som vil gjøre bra forskning i fremtiden.

Med en rimelig fordeling av penger vil publikasjonshets gå ned og "redde" systemet. Det var slik det en gang var og jeg vil påstå at det ga flere store resultater enn det nåværende som premierer produksjon av søppelartikler og svada.

Siste tiden har jeg tenkt på når det siste signifikante resultatet ble publisert i mitt felt og jeg har også spurt kolleger. Man må gå tilbake til 90-tallet, og før det, finnes det en haug med viktige resultater. Dette korrelerer sterkt med overgangen til "eksellens" og et omfattende søknadsregime.

b) Hvis man tviholder på ett system som premierer kvantitet over kvalitet, vil systemet rakne. Eller, jeg mener at det allerede har raknet. De siste årene har mine artikler blitt vurdert av en eneste fagfelle, som helt åpenbart ikke har lest manuskriptet nøye. Da snakker jeg om de fremste tidsskriftene i feltet, ikke noen røvertidsskrifter.

Det har gått så langt at jeg ikke lenger ser poenget med fagfellevurdering og publikasjon tradisjonelle tidsskrifter. Jeg kunne like godt lastet opp mine manuskript til arkiv.

Det eneste problemet med det er at folk kun siterer arbeider i "fine" tidsskrifter. Ikke fordi de er bedre, men fordi det gir mer status til det egne manuskriptet.

Oppsummert:

1) Monografi og en artikkel per stipendiat.

2) Mindre konkurransutsatte midler. Mindre øremerkede midler. Retningen på forskningen kan styres noe ved hvilke som blir ansatte på universitet.

3) La tidsskriftssystemet dø og last opp rapporter på en server. Det som er verdifullt vil da bli diskutert, korrigeret, utviklet og sitert.

Forslag 6

Biblioteksektoren (universitetsbiblioteka evt. Nasjonalbiblioteket) burde laga sine egne elektroniske fagtidsskrift som sikra god fagfellelvurdering, open tilgang, og gratis (eller iverfall billig) publisering. I tillegg kunne ein kanskje fått til ei ordning der «society» tidsskrifta blei publisert gjennom biblioteka (i staden for Wiley eller Springer).

Eit av hovudproblema med dagens tidsskrift er finansieringsmodellen der forskarane gjer det aller meste av jobben (forfattarar, editorar og fagfeller) og i tillegg betalar for å få artiklane sine publisert, mens private selskap tener pengane. I ei ordning der statlege bibliotek stod for publiseringa ville ein kunne unngått dette.

Forslag 7

Stans universitetsavtaler med forlag som har kjente problemer med kvalitetskontroll, slik som MDPI og Frontiers. Slike avtaler fungerer i praksis som insentiver eller subsidier for å publisere i tidsskrifter av lav kvalitet, mens andre tidsskrifter med høye kvalitet – inkludert mange i *Nature*-familien – holdes utenfor, noe som gjør det uoverkommelig dyrt å publisere der. MDPI har nærmere 500 tidsskrifter og virker langt mer opptatt av avkastning til aksjonærene enn av vitenskapelig kvalitet og integritet – se for eksempel her: [lenke](#).

Disse forlagene sløser med offentlige midler og utgjør på sikt en trussel mot den offentlige tilliten til vitenskapen.

Forslag 8

- A.** "Resolving the crisis in research by changing the game: An ecosystem and a sharing philosophy" (E. Elgar Publishing) presenterer utfordringene og mulige løsningsforslag.
- B.** Alle forskere kan markere støtte til DORA og endorsed RRBM.
- C.** Aktiv deltakelse i / arrangere debatter og seminarer med dette som tema. Utfordre universitetsledere til å tenke i tilsvarende baner.
- D.** Engasjement i nasjonale og internasjonale forskningsorganisasjoner - for å ha dette på dagsorden.

Forslag 9

For å lage et system som virkelig belønner kvalitet, langsiktighet og gir forskersamfunnet tilbake kontrollen, mener jeg at brukeropplevelsen (UX) må være en integrert del av reformen. Et dårlig UX er ikke bare et praktisk irritasjonsmoment, det er en strukturell barriere som:

- 1. Øker tid og kostnad:** Kompliserte, fragmenterte publiseringsplattformer krever unødige timer med administrativt arbeid, tid som kunne brukes på faktisk forskning eller kvalitetssikring.
- 2. Fremmer dårlige valg:** Når systemet er uoversiktlig og vanskelig å navigere, blir det fristende å velge "letteste veien", som kan være mindre seriøse tidsskrifter med rask, men upålitelig, prosess.

3. Hemmer åpenhet og gjenbruk: Dårlig design gjør det vanskelig for forskere (og det større samfunnet) å enkelt finne, forstå og bygge videre på eksisterende kunnskap, noe som undergraver selve formålet med publisering.

Konkrete UX-forbedringer som strategiske løsninger:

- Enhetlige, intuitive grensesnitt: Utvikle eller standardisere brukervennlige plattformer for innsending, peer review og arkivering som minimerer læringskurven og administrative byråkratier.
- Transparente arbeidsflyter: Designe systemer som tydelig viser status for manuskripter, forventede tidsfrister og reviewer-kommentarer, noe som reduserer usikkerhet og stress.
- Integrerte verktøy for kvalitet: Bygge inn støtte for FAIR-prinsippene direkte i publiseringsplattformene, gjør det enklere for forskere å gjøre det rette valget.

Jeg ser UX ikke som et kosmetisk tillegg, men som en nødvendig infrastruktur for å realisere de større målene om kvalitet, tillit og forskerkontroll. Som en praktiker med erfaring fra feltet, er jeg overbevist om at teknologisk design må være en sentral del av den kommende reformen.

Forslag 10

Vurder også tidsskrifter med betalt fagfelleevaluering, som *Collabra* og *Advances*, samt bruk av preprint-tjenester som *Queios*, som ikke har problemer med å skaffe fagfeller. Artikler derfra kan deretter sendes inn til tidsskrifter sammen med vurderingene, noe som reduserer arbeidsbyrden for redaktørene. Man bør også vurdere overføring av fagfelleevalueringer mellom tidsskrifter og plattformer mer generelt, som en løsning på mangelen på fagfeller (selv om betaling allerede løser dette problemet – se for eksempel *Advances* og *Collabra*).

Det bør gis insentiver for **kvalitet**, ikke kvantitet, ved ansettelser ([se her](#)).

Åpen og transparent fagfelleevaluering er avgjørende – med både forfatter- og fagfellens navn offentliggjort sammen med vurderingene. Vi er tross alt voksne mennesker. Åpne vurderinger vil forhindre interessekonflikter og vennetjenester (venner som vurderer venner, osv.).

Redaktører må gis insentiver til å lese og vurdere manuskripter selv, i stedet for bare å telle antall fagfelleevalueringer. Det krever selvsagt tid (se noen av løsningene nevnt ovenfor, også i LinkedIn-innlegget).

Det bør gis **motinsentiver** mot individualisert forskning som jakter på «sexy» resultater (se f.eks. *Royal Society Open Science*), og heller gis **insentiver** for syntese (som meta-analyser og systematiske oversikter), pålitelighet og replikasjon, samt nullfunn. *Open Science*-praksiser som forhåndsregistreringer bidrar effektivt til å løse flere av disse problemene – for eksempel «file drawer»-problemet.

Motstridende samarbeid, prosjekter med mange analytikere og samtidige robusthetsrapporter – alt dette bidrar til å styrke vitenskapen fremfor å dyrke forskerens ego.

Vi trenger bedre kvalitetssikring av hvilke publiseringskanaler/tidsskrifter er pålitelige og gir pålitelig vitenskapelig uttelling. Dette for å stoppe publisering bare for publiseringens skyld og papirmøller (da de gode tidsskriftene har gode rutiner her).

Organene som sørger for forlag/tidsskrift lister som er godkjent på nivå 1 og 2 skal velges ut ifra erfaring og kjennskap med hvert sitt felt troverdige kanaler. Slik dette fungerer for tiden er det etter ad hoc individuelle forslag, med det eneste kriteriet at forskere ved norske institusjoner har publisert et sted.

Dessuten er disiplinene (slik de er definert i våre plattformer) veldig rigide og utdaterte. Det kunne vært OK for 40 år siden, men gjenspeiler ikke nåtidens avansert forskning på flere områder. F.eks. jeg som jobber innenfor et ganske tverrfaglig felt (kognisjon og språk) har et alt for rigid valg mellom språk/humaniora (definert på en ganske gammeldags måte) og psykologi, men ingenting innimellom. Det er på tide at vi gjør noe her og rydde opp.

Forslag 11

Mitt forslag handler om mer rettferdig poenggivning for bokkapitler i publiseringssystemet.

Dagens poengsystem for vitenskapelig publisering favoriserer tidsskriftartikler på bekostning av bokkapitler, noe som særlig slår uheldig ut for forskere innen humaniora og samfunnsvitenskap. I disse fagene er det vanlig å publisere i antologier, som ofte har høy faglig kvalitet og utgjør viktige bidrag til kunnskapsutviklingen. Dessuten går antologikapitler vanligvis gjennom flere runder med tilbakemeldinger enn tidsskriftsartikler, fra redaktørene, fra medforfattere, fra forlaget og fra fagfeller. At slike kapitler likevel gis lavere uttelling enn artikler, fremstår som urimelig, både faglig og prinsipielt.

I tillegg overser dagens system at artikler i naturvitenskapelige tidsskrifter ofte er betydelig kortere enn kapitler og artikler innen humaniora. Det er derfor vanskelig å forsvare at en fagfelle vurdert bokkapittel på nivå 2 kun gir 1 poeng, mens en tilsvarende artikkel gir 3 poeng. For å sikre større rettferdighet og anerkjennelse av ulike publiseringsformer, foreslås det følgende justeringer:

- Et bokkapittel utgitt hos et nivå 1-forlag bør gis 1 poeng, og hos et nivå 2-forlag 3 poeng, tilsvarende poengsummen som gis for artikler.
- Dersom dette ikke er aktuelt, bør det i det minste innføres et proporsjonalt forhold mellom nivåene. I dag gir en nivå 1-artikkel 1 poeng og en nivå 2-artikkel 3 poeng. Følgelig bør et kapittel gis 2,1 poeng dersom det publiseres hos et nivå 2-forlag (da en nivå-1 kapittel er verdt 0,7 poeng, og $0,7 \times 3$ er 2,1).
- Videre bør en fullverdig vitenskapelig monografi utgitt hos et nivå 2-forlag vurderes til 15 poeng, og ikke 8, slik systemet legger opp til i dag.

Et mer balansert system vil bedre gjenspeile den faktiske arbeidsinnsatsen og den faglige verdien av ulike publiseringsformer, og sikre likere vilkår på tvers av fagfelt. Dette vil bidra til et mer rettferdig og faglig fundert insentivsystem for norsk forskning.

Forslag 12

1. Fagfellevurdering av manuskripter før data innsamling/data analyse som i registrerte rapporter; dette er for å redusere insentiver for publisering kun signifikante/banebrytende resultater (mer informasjon om registrerte rapporter: <https://www.dam.no/rr/> og <https://www.cos.io/initiatives/registered-reports>)
2. Åpne, forsker-drevet plattformer hvor man leverer preprinter som blir fagfellevurdert, og vurdering blir publisert åpent på plattformen. Revidert artikkel publiseres også på plattformen og sendes til tidsskriftet. Tidsskriftene lover de aksepterer reviderte artiklene som ble 'godkjent' på plattformen. Dette er for forskere å ta tilbake kontroll over fagfellevurdering og publiseringsprosess.

Eksempler: Peer Community In Psychology: <https://psych.peercommunityin.org/>

Ecology: <https://ecology.peercommunityin.org/>

Registered Reports: <https://rr.peercommunityin.org/PCIRegisteredReports/>

MetaROR platform: <https://cms.metaror.org/>

Forslag 13

Flere opplever at de ikke får publisert sine artikler (eller at det tar lang tid før man får svar) på grunn av mangel på eksperter som kan utføre fagfellevurderingen. Hva med å betale de som utfører fagfellevurderingen? Det bør være slutt med å jobbe gratis for tidsskrifter som tjener både fra forskerne som betaler for å publisere, og leserne som betaler for å få tilgang til artiklene. Jeg er en av de som har sluttet å utføre fagfellevurdering nettopp på grunn av dette. Vi som forskere har mange års erfaring for å kunne gjøre denne jobben, men det oppleves som uetisk å måtte gjøre det gratis, når forlagene gjør profitt fra vårt arbeid.

Det har også blitt veldig populært å se etter 'guest editors' (jeg har gjort dette). Der, igjen, skal man som forsker, gjør jobben gratis, for en editor som blir betalt for det vi gjør.

Forskere må ta foten ned for at systemet skal forandres.

Forslag 14

Jeg har lest artikkelen deres om forskningspubliseringssystemet. Jeg er veldig glad for at dette initiativet tas på alvor, ettersom vi er flere som deler deres bekymring for hvordan utviklingen innen publisering har vært de siste årene. Her følger en liste over punkter jeg personlig mener bør diskuteres og reflekteres over. Jeg sender det på engelsk siden det er mitt arbeidsspråk.

1. Løs problemet med dobbel betaling:

- Gå i retning av full åpen tilgang (Open Access, OA) finansiert direkte av offentlige institusjoner: Regjeringer og universiteter kan finansiere ideelle publiseringsplattformer i stedet for å betale dobbelt – både for abonnement og artikkelbehandlingsgebyrer – til private forlag.
- Ta i bruk felleseide publiseringsinfrastrukturer: Plattformene *Open Library of Humanities* og *SciPost* viser at det er mulig å opprettholde åpen publisering uten publiseringsgebyrer, gjennom institusjonelle konsortier.

- Frem “diamant-modeller” for åpen tilgang: Dette er tidsskrifter som er gratis både for lesere og forfattere, finansiert i fellesskap av akademiske institusjoner eller offentlige tilskudd (for eksempel *Beilstein Journals*).
- Pålegg at offentlig finansiert forskning skal publiseres i offentlig eide arkiv: Dette sikrer tilgjengelighet uten at offentlige midler går til private forlag.

2. Kompenser eller krediter akademisk (gratis) arbeid rettferdig:

- Innfør kompensasjonsordninger for fagfeller og redaktører: Forlag bør dele overskuddet med dem som faktisk produserer og opprettholder kvaliteten på vitenskapen.
- Etabler et offentlig eller institusjonelt system for vurderingskreditt: Dersom økonomisk kompensasjon til fagfeller og redaktører er kontroversielt, kan vurderinger spores, evalueres og krediteres (økonomisk eller som karrierepoeng), på lignende måte som publikasjoner.

3. Flytt insentivene fra kvantitet til kvalitet:

- Redefiner evalueringsmetoder: Erstatt rene publikasjonstall og tidsskrifters påvirkningsfaktor med kvalitetsorienterte vurderinger (for eksempel reproduserbarhet, samfunnsnytte, innovasjon, og praksis for åpen data).
- Utvikle fellesskapsbaserte vurderingssystemer som vektlegger konstruktiv tilbakemelding fremfor portvokting eller produksjonsvolum.
- Knytt finansiering og karriereutvikling til åpenhet, samarbeid og forskningsetikk – ikke bare produksjon. En svært høy publiseringsrate bør faktisk granskes nøye av komiteer, siden den i mange tilfeller kan tyde på uetiske praksiser.

4. Gjenopprett etiske og rettferdige publiseringspraksiser:

- Håndhev ansvarlighet for etiske standarder: Tidsskrifter og forlag bør revideres for å sikre at de følger prinsippene om åpenhet, rettferdighet og tilgjengelighet.
- Krev offentlig rapportering av forlagenes inntekter og kostnadsfordeling: Dette vil synliggjøre hvor mye offentlige midler som går til fortjeneste i stedet for til redaksjonell infrastruktur.
- Etabler globale avtaler om rettferdig publiseringspraksis med håndhevbare mekanismer, ikke bare frivillige retningslinjer.

5. Demokratiser og desentraliser publiseringen:

- Frem preprint-servere og åpen fagfelleevaluering: Dette reduserer portvokting og gir raskere spredning og tilbakemelding.
- Støtt forskningsmiljøledede tidsskriftkooperativer: Forskere, bibliotek og faglige samfunn kan sameie tidsskrifter, slik at overskudd eller besparelser går tilbake til det akademiske fellesskapet.
- Frem åpen infrastruktur (åpen kildekode-baserte tidsskriftplattformer) for å bryte avhengigheten av kommersielle publiseringsystemer.

6. Åpenhet og reform i forskningsvurdering:

- Åpne data fra fagfellevurderinger (med samtykke) for å gjøre evalueringsprosesser mer transparente.
- Belønn replikasjonsstudier, nullresultater og datadeling for å redusere skjevheten mot kun «nye» funn. Vi står overfor en reproducerbarhetskrise i vitenskapen, og dette kan bidra til å bygge troverdighet.
- Utvikle offentlige kvalitetsindekser for forskning basert på reproducerbarhet, siteringsmangfold og åpenhet i datadeling – ikke på påvirkningsfaktor.

7. Gjenopprett balansen til fordel for allmennheten:

- Krev at forlag som mottar offentlige midler, gir noe tilbake til den offentlige sektoren: for eksempel gjennom et «kunnskapsutbytte» eller pliktig reinvestering i forskningsinfrastruktur.
- Opprett nasjonale eller internasjonale offentlige publiseringsbyråer (tilsvarende allmennkringkastere) for å sikre høy kvalitet og rettferdig spredning av kunnskap.

Ettersom debatten om publisering pågår, vil jeg også benytte anledningen til å rette kritikk mot NVI-systemet, som også fortjener en egen debatt.

Om det norske publiseringspoengsystemet (NVI-modellen):

- Overdrevent kvantitativt mål: Institusjoner legger for stor vekt på publiseringspoeng for sammenligning og finansiering, og belønner volum fremfor kvalitet eller faktisk innflytelse av publikasjoner.
- Tidsskriftprestisje er ikke det samme som forskningskvalitet: Nivå 1/2-rangeringen bygger på antakelsen om at tidsskriftets rykte tilsvarende artikkelens kvalitet, og overser reell faglig verdi eller innovasjon.
- Lobbyvirksomhet og skjevhet i rangeringene: Komiteene som fastsetter tidsskriftnivåene, kan ha medlemmer med bindinger, noe som gjør at «vennlige» tidsskrifter plasseres ufortjent høyt, mens «gode» tidsskrifter holdes utenfor systemet.
- Forskningsinsentiver: Systemet oppmuntrer til «publisering for poeng», fragmentering av forskning («salami slicing»), og prioritering av høyt rangerte tidsskrifter fremfor sosialt relevante eller lokale utgivelser. Selv om dette kanskje ikke lenger gjelder i samme grad, siden publiseringspoeng ikke lenger inngår i statens resultatindikatorer, er det verdt å nevne.
- Ulikhet mellom fag og institusjoner: Mindre institusjoner og fag (særlig humaniora og samfunnsvitenskap) stilles svakere på grunn av færre nivå 2-tidsskrifter, noe som forsterker strukturelle ulikheter. Men også teknologiske fag påvirkes, siden små forskningsfelt ofte ikke klarer å få «sine tidsskrifter» inn på noen av nivåene.
- Manglende åpenhet i systemet: Kriteriene for tildeling av tidsskriftnivåer er lite transparente, med begrenset ansvarliggjøring og få offentlige begrunnelser for endringer.
- I strid med målene for åpen vitenskap: Systemet belønner ikke åpen tilgang, deling av data eller samfunnsengasjement, og av og til motvirker det faktisk publisering i åpne, ideelle tidsskrifter.

Forslag 14

Jeg har nok ikke svaret på hvordan publiseringssystemet skal være bedre for verden og føre til flere gjennombrudd. Mitt innspill handler mer om utfordringen det virker å være med at det blir vanskeligere å finne fagfeller.

Jeg har opplevd to ganger nå, ved innsendelse av artikkel til to ulike tidsskrift, at det blir brukt minimum 4 fagfeller. Det betyr at først ga to fagfeller tilbakemelding, og når vi svarte opp dette, så var det to **nye** fagfeller som hadde nye kommentarer (noen av disse ba oss gjøre om slik at vi i realiteten gikk tilbake til opprinnelig tekst). I ett av tilfellene var det enda flere fagfeller involvert.

Hvis dette er en relativt vanlig praksis nå, er det jo lett å forstå at vi utmatt systemet og at det etter hvert ikke finnes nok fagfeller!

Forslag 15

Det virker på meg som et av de store problemene med publiseringssystemet handler om penger. Hvis leserne må betale, får ikke allmennheten – som i stor grad har finansiert forskningen – tilgang til resultatene. Det er derfor vi ønsker åpen tilgang. Men hvis forfatterne må betale for å publisere, skaper det insentiver for tidsskrifter til å akseptere og publisere artikler selv om de egentlig ikke holder mål. Den eneste måten å unngå dette på, er hvis verken lesere eller forfattere betaler: såkalt “Diamond Open Access”. Problemet er at det uansett kreves noen ressurser for å få dette til å fungere, og de må komme fra et sted. Eksempler på hvor dette faktisk fungerer, er *SciPost* (<https://scipost.org/>), som i stor grad er drevet av forskningsfellesskapet med små bidrag fra mange kilder, og *Beilstein* (<https://www.beilstein-institut.de/en/>), som er en ideell stiftelse (<https://www.beilstein-institut.de/en/about-us/history/>). Dette er den typen forlag vi trenger, så vi må finne måter å finansiere og drive dem på.

Det andre problemet gjelder vurdering i etterkant – hvordan CV-er og publikasjonslister blir evaluert av personer som ikke kjenner fagfeltet særlig godt. De kan ikke vurdere kvaliteten, så de ender med å se på kvantitet. Dette gjør at forskere fristes til å prioritere mengde fremfor kvalitet, og det fremmer bruk av «paper mills», oppdeling av forskning i smådeler (“salami-slicing”), overdreven selv-sitering, og lignende praksiser. Vi trenger et bedre system for å vurdere forskningskvalitet enn det vi har i dag. Det må finnes en dypere vurdering av publikasjoner, utført av reelle eksperter på feltet, men som samtidig er lett og raskt tilgjengelig for ikke-eksperter. Dessverre har jeg ingen gode forslag til hvordan dette kan gjøres.

Forslag 16

Verden har forandret seg, også når det gjelder publisering, mens de som tar avgjørelser, både internt i forskningsinstitutt, og de som styrer forskning og tildeling av forskningsmidler, holder fast ved gamle løsninger.

Mitt forslag er at man i første omgang slutter å bruke vitenskapelige publikasjoner som tellekant. Det er en tellekant hentet fra et system som ikke lenger fungerer, og jaget etter publikasjoner tar mye tid og ressurser som kunne vært brukt på bedre måte. En faglig rapport fra et vitenskapelig arbeid, og som kan lastes ned fra nettsiden til et seriøst institutt, er i mange tilfeller like god eller bedre enn en del publikasjoner.

Jeg har dessverre ingen forslag til hvordan man skal ta tilbake den vitenskapelige publiseringen.

Forslag 17

For det første var vi alle enige om at det er rom for forbedring i publiseringssystemet, særlig når det gjelder hvordan systemet fremmer og belønner kvalitet. Samtidig erkjenner vi at «kvalitet» er et komplekst og sammensatt begrep. Vårt standpunkt er at kvalitet ikke bør likestilles med publiseringskanalens nivå i Kanalregisteret. Slike rangeringer kan i beste fall gi en indikasjon på kvalitet på tidsskriftnivå, men de bør ikke – og kan ikke – brukes som grunnlag for å vurdere enkeltpublikasjoner. Med andre ord finnes det også publikasjoner av høy kvalitet utenfor nivå 2-tidsskriftene.

Videre mener vi at endringen i den statlige finansieringen – altså at man ikke lenger gir midler basert på antall publikasjoner – har hatt en positiv effekt i universitets- og høyskolesektoren ved at den ikke oppmuntrer til kvantitet framfor kvalitet. Vi stiller likevel spørsmål ved om en slik modell bør videreføres for forskningsinstituttene. Vi finner det problematisk med kompensasjonsmodeller (som brukes enkelte steder) der for eksempel tre nivå 1-publikasjoner likestilles med én nivå 2-publikasjon, ettersom dette innebærer at kvantitet kan veie opp for kvalitet. Samtidig mener vi at det fortsatt bør settes av egne midler til forskningsaktivitet, men dette kan skje i form av et rammetilskudd som deretter fordeles på ulike forskningsmiljøer. Alternativt kan kvalitetsvurdering gjennomføres over lengre tidsrom (for eksempel fem år) for å fange opp bredere publiseringsmønstre på tvers av institutter og universiteter. Dette ville gi et mer presist grunnlag for å vurdere samlet kvalitet, uten å legge for stor vekt på rangeringen av enkeltpublikasjoner eller årlige svingninger.

Et annet hovedproblem i dagens publiseringssystem er den enorme mengden artikler som sendes inn til tidsskrifter og konferanser, noe som gjør det stadig vanskeligere å finne kvalifiserte fagfeller og redaktører. Selv om dette er et globalt problem som ikke kan løses innenfor norsk kontekst alene, mener vi at redaksjonelt arbeid og fagfellevurdering bør belønnes på linje med annen forskningsaktivitet. Slike oppgaver bør anerkjennes i finansieringsmodellene for universiteter, og tydeligere vektlegges i opprykks- og ansettelseskriterier.

Til slutt etterlyser vi en tydeligere refleksjon over formålet med evaluering og vurdering av forskningskvalitet. Selv om evaluering spiller en viktig rolle ved ansettelser og opprykk, er dens relevans utenfor disse sammenhengene mer usikker – særlig når vurderingen bygger på enkle tidsskriftbaserte indikatorer heller enn kvalitativ bedømmelse. For å fremme mer kvalitetsorientert evaluering foreslår vi at kandidater ved ansettelse eller opprykk får anledning til å levere maksimalt fem av sine mest relevante og høyest rangerte arbeider. En slik begrensning vil stimulere forskere til å prioritere kvalitet framfor kvantitet. I tillegg foreslår vi å vurdere ordninger med blind vurdering av de innleverte arbeidene – der både forfatternavn og tidsskriftinformasjon fjernes – slik at komiteene må vurdere den faktiske kvaliteten på forskningen, og ikke la seg påvirke av symbolske indikatorer som tidsskriftenes prestisje.